

SVERIGES
SKOLLEDARFÖRBUND

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm 2013-11-28

Remissvar Friskolorna i samhället (SOU 2013:56)

Sveriges Skolledarförbunds grundläggande uppfattning är att det är bra att det finns möjlighet för andra huvudmän än stat och kommun att starta och driva förskolor och skolor. Vi menar att friskolor utgör ett positivt komplement till den offentligt drivna utbildningsverksamheten. Mot den bakgrunden vill förbundet bifalla huvuddelen av de förslag som Friskolekommittén lägger fram men också komplettera bilden.

Sveriges Skolledarförbund har i ett brev riktat till kommitténs ordförande framfört att det är problematiskt med vinstkrav i en skattefinansierad verksamhet som skolan där det egentligen inte finns någon bortre gräns för hur bra resultat man eftersträvar. Alla elever kan alltid lära sig mer, till elevens och hela samhällets fromma. Vinstintresse tenderar att vrida fokus bort från skolans grundläggande uppgift att forma de växande generationerna, till frågor om skolors ekonomiska vinstpotential. Det är lätt att misstänka att de största förlorarna i detta system är elever i behov av särskilt stöd. Denna uppfattning ligger till grund för förbundets ställningstaganden.

I betänkandet framgår att Friskolekommitténs uppfattning är att friskolor ska kunna gå med vinst. Sveriges Skolledarförbund ser heller inga problem med att en verksamhet går med visst ekonomiskt överskott. Men möjligheterna till att överskott delas ut som vinst till ägare utan närmare koppling till den fysiska skolan är enligt vår mening inte förankrade i det allmänna rättsmedvetandet. Förbundets uppfattning är att eventuella vinster i skolverksamhet ska återinvesteras i verksamheten och ligga till grund för kvalitetshöjningar. I betänkandet redogörs också för sådana lösningar i våra grannländer som synbarligen fungerar väl. Det kan aldrig vara för sent för en förändring med syfte att säkra förtroendet för att allmänna medel används för det allmännas bästa.

Sammanfattningsvis hade Sveriges Skolledarförbund gärna sett att Friskolekommittén gått längre i sina förslag för att återskapa en situation där elevresultat och samarbete står i fokus i stället för vinstintresset.

Med detta sagt kommenterar förbundet Friskolekommitténs förslag som de presenterats i betänkandet.

Prövning av skolhuvudmännens lämplighet vad gäller vandel och ekonomisk skötsamhet samt ägarnas lämplighet och långsiktighet

Sveriges Skolledarförbund bifaller förslagen. Om regeringen vidhåller ett system som tillåter vinstdrivande företag som huvudmän för skolor så bör tillståndsgivningen stramas åt i den föreslagna riktningen. Förbundet menar att det vore önskvärt med en återgång till en situation där skolans huvudman och dess ägare vanligen är samma sak.

Förbundet vill uppmärksamma det särskilda yttrande som ledamöterna Mats Pertoft, Ibrahim Baylan och Louise Malmström lämnat om krav på att de företag som ansöker om tillstånd för att driva fristående skolor bör ha inskrivet i sin bolagsordning att de har utbildning som syfte. Enligt Sveriges Skolledarförbunds uppfattning är det ett förslag som regeringen borde låta utreda vidare.

I samband med höstens uppmärksammade konkurs inom en större friskolekoncern krävde Sveriges Skolledarförbund att en utbildningsgaranti borde införas för att säkra elevernas rätt att slutföra sin utbildning. Garantin skulle enligt vårt förslag finansieras antingen genom fonderade medel inom friskolorna eller via statliga medel. Garantin skulle underlätta skolvalet för den enskilde eleven och dennes föräldrar och undvika att kommuner drabbas av ökade kostnader till följd av händelser de inte rår över.

Sveriges Skolledarförbund kvarstår vid uppfattningen att Friskolekommitténs förslag bör kompletteras med en utbildningsgaranti för eleverna.

Samråd med kommunen före friskoleetablering

Grundutbildning av barn och unga är inte en marknad lämpad för konkurrensutsättning. Däremot finns det mycket att vinna på att elever och föräldrar har kompletterande alternativa utbildningar att välja mellan. Med detta synsätt finns inget motsatsförhållande mellan kommunala och fristående huvudmän, de bör kunna verka sida vid sida.

Sveriges Skolledarförbund bifaller förslaget om samråd med kommunen före friskoleetablering. Ett ökat fokus på samarbete och samråd istället för konkurrens och lönsamhet är enligt vår uppfattning i linje med elevens bästa.

Öppenhet, insyn och offentlighet samt meddelarskydd för anställda vid fristående skolor

Verksamhet som helt eller till mycket stor del bedrivs med allmänna medel bör i hög grad vara öppna för insyn. Sveriges Skolledarförbund delar Friskolekommitténs bedömningar på dessa punkter.

Förbundet har i andra sammanhang getts möjlighet att lämna synpunkter på arbetet med förslag kring meddelarskydd för anställda i bl.a. fristående skolor. I de sammanhangen har förbundet betonat vikten av att även rektorsfunktionen omfattas av meddelarskyddet. Med tanke på det uppdrag som adresseras till rektor i den nationella skollagstiftningen är det viktigt att ett meddelarskydd tillförsäkras positionen även om rektor har titeln rektor tillika VD.

Obligatoriskt informationssystem för alla skolor

Sveriges Skolledarförbund ifrågasätter nyttan med ett statligt finansierat nationellt informationssystem över landets skolor och avvisar kommitténs förslag på denna punkt. Informationsbehovet torde i de allra flesta fall vara lokalt och bör lösas av hemkommunen i samarbete med de lokalt baserade fristående skolorna.

Beräkning och beslut om bidrag till fristående skolor

I det brev som förbundet tillsände Friskolekommittén berördes de snedvridande effekter ett konkurrensbaserat skolsystem tenderar att få. Dessa effekter riskerar att förstärkas i ett läge som karaktäriseras av överkapacitet och avveckling. Sveriges Skolledarförbund bejakar att frågan uppmärksammas och problematiseras på nytt.

Med vänlig hälsning

Sveriges Skolledarförbund

Matz Nilsson
Förbundsordförande